

La Galera

Torre medieval (1340)

La torre de la Galera està construïda amb maçoneria, carreus de forma i tamany irregular, i morter de calç. Originàriament, es tractava d'un edifici de planta rectangular i constava de tres nivells i d'una terrassa superior emmerletada. La Torre se situa a l'esquerra del barranc de la Galera, que naix als vessants meridionals del massís dels Ports i desemboca a l'Ebre. El barranc és molt profund pels voltants de la Torre, i aquest es traspassa mitjançant un pont de pedra d'origen romà. Aquesta torre es va construir per defensar el pas del pont per damunt del barranc. Durant molts anys el barranc representava una línia divisòria, la fita entre dues jurisdiccions: d'una banda la jurisdicció senyorial del comanador d'Ulldecona, és a dir, de l'Orde dels frares hospitalers, i, de l'altra, la jurisdicció de Tortosa, és a dir, de la Vegueria reial.

A partir del segon terç del segle XIV, el govern municipal tortosí decidia l'edificació de la Torre. El mes d'octubre de 1339 s'iniciaren els preparatius, i la construcció va començar pel febrer o març de 1340. La construcció fou acabada el 1342, i durant tot el segle XIV hi ha notícies de les diferents obres que s'hi va practicar.

A les darreries del s. XIV (1397) s'enfonsà la coberta de la Torre i llavors no fou reconstruïda. No hi ha cap dada que permeti d'enllaçar aquest abandonament amb la seva habilitació com a seu de l'església parroquial, habilitació que es va fer entre 1684 i 1711, i que ha perdurat fins avui.

Durant la Guerra del 1936-39, l'església fou cremada juntament amb totes les pertinences i el retaule de l'altar major. Posteriorment, se'n reféu l'estructura interior i la coberta.

A l'actualitat s'ha rehabilitat la part superior de la Torre. A conseqüència de les darreres obres hi ha una sala per a exposicions i altres activitats a la planta superior, i s'ha restaurat la coberta amb un accés a la terrassa des d'on hi ha una vista excel·lent sobre la comarca del Montsià: de la Plana de la Galera, de la serralada dels Ports i de la serra de la Galera - Godall.

Casa de la Vila (1906)

Edifici aïllat amb planta baixa més dos pisos. Façana de maçoneria ordinària sense revocar. De planta quadrada amb el buit central que deixa l'escala d'accés a les plantes on hi ha les diferents dependències municipals. La porta d'accés a l'edifici és d'arc de mig punt amb la data de l'inici de la construcció (1906) gravada a la part superior.

A l'espai que ocupa l'edifici de l'Ajuntament, fins a l'any 1885, hi havia una gran bassa on anaven a parar les aigües de tots els carrers, i, de fet, l'actual carrer Sant Llorenç es coneix popularment per "carrer de la Bassa". Aquesta bassa es va fer desaparèixer el 1885, any de l'epidèmia de còlera, per evitar que fos un focus d'infeccions. Per aquest motiu, primer es deia el carrer de la Bassa, després se'n va canviar el nom pel de Sant Llorenç.

L'edifici fou projectat per l'arquitecte provincial Ramon Salas Ricomà. Inicialment, l'edifici es va construir per instal·lar-hi les escoles (una aula per a cada sexe) i la presó, a la planta baixa. Al primer pis, s'habilità la Secretaria i l'Arxiu municipals, el saló de Sessions i el Jutjat. Al segon pis: els habitatges per als mestres i per al secretari de l'Ajuntament, i la terrassa. Actualment, a la planta baixa, hi trobem **Terracota. Museu de la Terrissa**, espai dedicat a la terrissa de la Galera i de l'entorn, la seva història, les seves produccions, l'ofici artesà, etc. A la sala 2, hi trobareu exposicions temporals d'art i artesanía. Al primer pis, hi ha l'Ajuntament, i la Sala de Teràpies Alternatives. Al segon pis: els despatxos de les entitats locals, l'Escola de Música i l'Arxiu municipal, i la terrassa.

La façana de l'edifici es conserva pràcticament igual que al moment de la seva construcció. Resulta un xic austera, però és un dels símbols que, juntament amb la Torre medieval, el Barranc i la terrissa, identifiquen el poble de la Galera.

Pont d'origen romà sobre el barranc de la Galera (pas de l'antiga Via Augusta)

Construcció sòlida, de carreus de pedra irregulars, amb basament d'origen romà, i pas de l'antiga Via Augusta (de Roma a Cadis). És d'arc de mig punt i amb un sol ull. Reconstruït i ampliat després Guerra Civil del 1936-39, en què fou destruït en la retirada de tropes cap a l'Ebre el 1938. Hi ha estudiosos que consideren aquest pont, i també la torre de la Galera, d'origen romà, ja que es va trobar monedes d'aquesta procedència en un indret proper. Aquest pont corresponia al camí reial Tortosa-València en el seu pas per la Galera i també es

correspon amb l'itinerari senyalitzat (que es pot fer a peu i bicicleta) que segueix la Via Augusta per l'interior de la comarca del Montsià. Així, la Via Augusta travessa la Galera per damunt d'aquest pont i es dirigeix des d'aquí cap al riu Sénia, per després anar cap al País Valencià.

Per sota d'aquest pont passa el **barranc de la Galera**, declarat espai d'interès natural. Naix als Ports i desemboca a l'Ebre. Hi ha també una ruta senyalitzada que permet resseguir-lo amb bicicleta o a peu, i en senyalitza els punts d'interès. En aquest itinerari es pot prendre com a punt de partida la zona de la torre de la Carrova, a Amposta, i arribar fins als Ports. Els municipis per on s'estén l'itinerari són: Amposta, Masdenverge, Santa Bàrbara, la Galera, Godall, Mas de Barberans, la Sénia i Roquetes. Al llarg del recorregut, i segons l'indret on ens trobem, podrem veure plantes de baladrar i sarguera, arbustos típics de les torrenteres mediterrànies, camps d'oliveres, de secà, carrascar i garrigues, i, a la zona dels Ports, fagedes. A banda de la fauna endèmica de la zona.

Ermita i Povet de Sant Vicent

Petita capella dedicada a Sant Vicent Ferrer i antic pou. Es tracta d'un edifici de planta quadrada, de dimensions força reduïdes i una única obertura, que és la porta d'accés a la capelleta. La porta és d'arc de mig punt i s'hi arriba mitjançant uns esglaons que baixen des del carrer de Sant Vicent. S'hi conserva la imatge del sant damunt d'un altar de marbre i dins d'una espècie de retaule de fusta molt senzill, amb dues columnes a cada costat. El sostre de l'ermita és una teulada de quatre vessants, de teules vermelles, i el vèrtex central amb una creu de ferro.

La capella està situada al barranc de la Galera, prop d'on hi havia un pou. La construcció és actual, de després de la Guerra Civil, cap a la dècada de 1940. Desconeixem si abans d'aquesta data havia hagut una construcció semblant.

Aquesta capella està dedicada a Sant Vicent Ferrer (1350-1419). Aquest sant valencià va estar predicant a Tortosa pels anys 1413 i 1414, enmig de les controvèrsies entre jueus i cristians. Diu la llegenda que per aquelles dates va passar també per la Galera, de camí cap al Concili de Casp, quan el poble estava patint una terrible sequera. I sembla que va indicar un lloc on es podia trobar l'aigua, segurament al mateix curs del barranc, sobre el curs subterrani de l'aigua, que va ser justament on es va construir el pou; sembla que es devia construir l'ermita en agraïment per haver-hi pogut trobar aigua.

La capella té la funció de culte i ofici religiós. A més, en aquest indret, se celebraven els balls de nit a les Festes Majors (per Sant Llorenç, el 10 d'agost), després d'una reforma i ampliació que es portà a terme durant la dècada dels vuitanta, fins que la barrancada del 2000 s'ho va emportar tot i va deixar l'espai en molt mal estat. Al 2003 es va restaurar l'espai, que és un excel·lent mirador sobre el barranc i la seva vegetació.

Creu de terme (segle XV)

Es tracta d'una peça del segle XV, d'estil gòtic florit. Conserva pocs elements originals, ja que ha sofert diverses mutilacions; per exemple, en el transcurs de les Primeres Guerres Carlines va perdre un braç, que es guarda des de llavors a l'Església parroquial. A les darreries del segle XIX, després de moltes gestions, es decideix de canviar la Creu d'emplaçament: de dins del poble, a prop del Barranc, es va traslladar als afores, on es troba avui. L'actual carrer de la Creu (que va del pont sobre el barranc al camí de Godall) és el lloc on originàriament estava situada. Aquest trasllat al nou emplaçament es fa sota l'estreta vigilància d'un expert nomenat per la Real Acadèmia de San Fernando (després d'algunes controvèrsies): el tortosí Francesc Mestre i Noé. Malgrat els esforços per conservar-la, la Creu també va patir greus danys durant la Guerra Civil del 1936-1939. (Al final del carrer de la Creu direcció la Sénia)

